

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 26. februára 2015*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Smernica 2001/84/ES — Článok 1 —
Duševné vlastníctvo — Dražba pôvodných umeleckých diel — Odmena z ďalšieho predaja v prospech
autora pôvodného umeleckého diela — Subjekt povinný zaplatiť odmenu z ďalšieho predaja —
Kupujúci alebo predávajúci — Zmluvná výnimka“

Vo veci C-41/14,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Francúzsko) z 22. januára 2014 a doručený Súdnemu dvoru 27. januára 2014, ktorý súvisí s konaním:

Christie's France SNC

proti

Syndicat national des antiquaires,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen, sudcovia K. Jürimäe, J. Malenovský (spravodajca),
M. Safjan a A. Prechal,

generálny advokát: M. Wathelet,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Christie's France SNC, v zastúpení: D. Théophile a A. Rios, avocats,
- Syndicat national des antiquaires, v zastúpení: G. Lesourd a B. Edelman, avocats,
- francúzska vláda, v zastúpení: D. Colas a F.-X. Bréchet, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: J. Hottiaux a J. Samnadda, splnomocnené zástupkyne,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

* Jazyk konania: francúzština.

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 1 smernice 2001/84/ES Európskeho parlamentu a Rady z 27. septembra 2001 o práve ďalšieho predaja v prospech autora pôvodného umeleckého diela (Ú. v. ES L 272, s. 32; Mim. vyd. 17/001, s. 240).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Christie's France SNC (ďalej len „Christie's France“) a Syndicat national des antiquaires (národné združenie starožitníkov) (ďalej len „SNA“) vo veci platnosti ustanovenia zahrnutého do všeobecných obchodných podmienok, podľa ktorého Christie's France získa od kupujúceho sumu zodpovedajúcu sume odmeny z ďalšieho predaja, ktorú treba zaplatiť autorovi (ďalej len „sporné ustanovenie“).

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenia 3, 4, 9, 10, 13 až 15, 18 a 25 smernice 2001/84 znejú:

„(3) Právo na ďalší predaj má zabezpečiť autorom grafických a výtvarných umeleckých diel podiel na ekonomickom úspechu ich pôvodných umeleckých diel. ...

(4) Právo na ďalší predaj je neoddeliteľnou súčasťou autorských práv a hlavnou výsadou autorov. Zavedenie tohto práva vo všetkých členských štátoch uspokojuje potrebu poskytnutia primeranej a štandardnej úrovne ochrany tvorcom.

...

(9) Právo na ďalší predaj v súčasnosti upravujú vnútroštátne právne predpisy väčšiny členských štátov. Tieto právne predpisy, ak existujú, odrážajú niektoré rozdiely, najmä pokiaľ ide o umelecké diela, na ktoré sa vzťahujú, osoby majúce nárok na poplatky za poskytnutie práv, používanú sadzbu, transakcie podliehajúce platbe poplatkov za poskytnutie práv a základu, z ktorého sú vypočítané. ... Toto právo je teda faktor prispievajúci k vzniku deformácií súťaže, ako aj k presunu (vytláčaniu) predaja v rámci spoločenstva.

(10) Tieto rozdiely týkajúce sa existencie práva na predaj a jeho uplatňovania členskými štátmi majú priamy negatívny dopad na riadne fungovanie vnútorného trhu s umeleckými dielami, ako ho požaduje článok 14 zmluvy. V tejto situácii článok 95 zmluvy tvorí vhodný právny základ.

...

(13) Je potrebné odstrániť existujúce rozdiely medzi zákonmi, ak majú deformačný účinok na fungovanie vnútorného trhu, a zabrániť vzniku nových rozdielov tohto druhu. Nie je potrebné odstrániť alebo brániť vzniku rozdielov, u ktorých neexistuje predpoklad, že by ovplyvnili fungovanie vnútorného trhu.

(14) ... Existencia rozdielov medzi národnými ustanoveniami o práve na ďalší predaj spôsobuje deformáciu súťaže a presun predaja v rámci spoločenstva, a vedie k nerovnému zaobchádzaniu s umelcami podľa toho, kde sa ich diela predávajú. ...

(15) Vzhľadom na veľkosť rozdielov medzi národnými ustanoveniami je preto potrebné prijať harmonizačné opatrenia, ktoré sa budú zaoberať rozdielmi medzi zákonmi členských štátov v oblastiach, kde tieto rozdiely môžu vytvoriť alebo zachovať deformované podmienky súťaže. Je však potrebné harmonizovať každé ustanovenie právnych predpisov členských štátov o práve na ďalší predaj, a aby sa ponechal čo najväčší priestor pre národné rozhodnutie, postačí, ak sa uplatňovanie harmonizácie obmedzí na tie ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré majú najpriamejší dopad na fungovanie vnútorného trhu.

...

(18) Platnosť práva na ďalší predaj treba rozšíriť na všetky úkony spojené s ďalším predajom, s výnimkou úkonov, vykonávaných priamo medzi osobami konajúcimi súkromne, bez účasti odborníka na trh s umením. ...

...

(25) Osobou, ktorá má zaplatiť poplatok za poskytnutie práv, by mal byť v zásade predajca; členské štáty by mali mať možnosť udeliť výnimky z tohto pravidla platobnú povinnosť; predajca je osoba alebo podnik, v mene ktorého je predaj uzatvorený.“

4 Článok 1 uvedenej smernice, nazvaný „Predmet práva na opätovný predaj“, stanovuje:

„1. Členské štáty udedia v prospech autora pôvodného umeleckého diela právo na ďalší predaj, ktoré bude definované ako nescudziteľné právo a ktorého sa nemožno vzdať, a to ani vopred, na poplatky za poskytnutie práv, vychádzajúce z predajnej ceny získanej za každý ďalší predaj diela po prvom prevode diela autorom.

2. Právo uvedené v odseku 1 bude platiť pre všetky úkony spojené s ďalším predajom, na ktorých sa zúčastňujú ako predávajúci, kupujúci alebo sprostredkovatelia odborníci na trh s umením, napríklad aukčné siene, umelecké galérie, a vo všeobecnosti všetci obchodníci s umeleckými dielami.

...

4. Poplatok za poskytnutie práv zaplatí predávajúci. Členské štáty môžu ustanoviť, že jedna z fyzických alebo právnických osôb uvedených v odseku 2, okrem predávajúceho, bude zodpovedná sama alebo spolu s predávajúcim za platbu tohto poplatku.“

Francúzske právo

5 Článok 1 smernice 2001/84 bol do francúzskeho práva prebratý prostredníctvom zákona č. 2006-961 z 1. augusta 2006 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom v informačnej spoločnosti (loi n° 2006-961, du 1er août 2006, relative aux droits d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information) (JORF z 3. augusta 2006, s. 11 529).

6 Podľa článku L. 122-8 francúzskeho zákona o duševnom vlastníctve vyplývajúceho zo zákona č. 2006-961:

„Autori pôvodných... diel... majú právo na odmenu z ďalšieho predaja, ktoré je nescudziteľným právom na výnosy z každého predaja diela po prvom prevode diela autorom alebo jeho právnym nástupcom, pokiaľ vystupujú ako predajcovia, kupujúci alebo prostredníctvom odborníka na trh s umením. ...

Predávajúci je povinný zaplatiť autorovi odmenu. Zodpovedným za jej zaplatenie je odborník, ktorý sa na predaji zúčastňuje, a ak sa prevod uskutočňuje medzi dvoma odborníkmi, tak je ním predávajúci. ...“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 7 Christie's France, francúzska dcérska spoločnosť nadnárodnej spoločnosti Christie's, je spoločnosťou zaoberajúcou sa dobrovoľným predajom umeleckých diel vo verejných dražbách. V dôsledku toho pravidelne organizuje predaje umeleckých diel, v rámci ktorých vystupuje v mene predávajúcich. Niektoré z týchto predajov vedú k vyberaniu odmeny z ďalšieho predaja. Christie's France vo svojich všeobecných obchodných podmienkach stanovila sporné ustanovenie, ktoré jej umožňuje vybrať na účet a v mene predávajúceho za každý predmet dražby, ktorý podlieha právu na odmenu z ďalšieho predaja a ktorý je v jej katalógu označený symbolom λ , sumu, ktorú musí následne previesť na orgán poverený výberom tejto odmeny alebo na samotného umelca.
- 8 SNA je združenie, ktorého členovia pôsobia na rovnakom trhu ako Christie's France a podľa tohto združenia sa tak voči nej nachádzajú v konkurenčnom postavení.
- 9 Pokiaľ ide o predaje uskutočnené v rokoch 2008 a 2009, SNA sa domnievalo, že sporné ustanovenie stanovovalo nadobúdateľom povinnosť zaplatiť odmenu z ďalšieho predaja, čo predstavovalo nekalú súťaž v rozpore s ustanoveniami článku L. 122-8 zákona o duševnom vlastníctve. SNA tak podalo proti spoločnosti Christie's France žalobu smerujúcu k určaniu neplatnosti uvedeného ustanovenia.
- 10 Svojím rozhodnutím z 20. mája 2011 Tribunal de grande instance de Paris (Súd prvého stupňa v Paríži) zamietol túto žalobu, pričom usúdil, že rozdelenie povinnosti zaplatiť odmenu z ďalšieho predaja nie je samo osebe základom nekalosúťažného konania.
- 11 SNA podalo proti tomuto rozsudku odvolanie na Cour d'appel de Paris (Odvolací súd v Paríži). Tento súd v prvom rade usúdil, že odmena z ďalšieho predaja bola zamýšľaná ako odmena v prospech autora, ktorú platí predávajúci, ktorý sa obohatil predajom diela, pretože pôvodná odmena mohla byť pri prvom prevode diela nízka vzhľadom na zvýšenie hodnoty tohto diela po tom, čo sa uskutočnil tento prevod. V druhom rade podľa Cour d'appel de Paris by akákoľvek zmluvná výnimka z ustanovení smernice 2001/84 bola v rozpore s jej cieľom, ktorým je zabezpečiť zosúladenie práva na odmenu z ďalšieho predaja. V dôsledku toho Cour d'appel de Paris rozhodol, že sporné ustanovenie je neplatné.
- 12 Christie's France podala kasačný opravný prostriedok, pričom predovšetkým tvrdila, že smernica 2001/84 bez ďalšieho spresnenia alebo obmedzenia stanovuje, že odmenu z ďalšieho predaja platí predávajúci, a nevylučuje teda zmluvné dojednanie povinnosti zaplatiť túto odmenu.
- 13 Za týchto podmienok Cour de cassation rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa pravidlo stanovené v článku 1 ods. 4 [smernice 2001/84], ktoré stanovuje, že odmenu autorovi zaplatí predávajúci, vykladať v tom zmysle, že túto povinnosť nesie s konečnou platnosťou predávajúci bez toho, aby bolo možné sa od tohto pravidla odchýliť dohodou?“

O prejudiciálnej otázke

- 14 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 1 ods. 4 smernice 2001/84 má vykladať v tom zmysle, že stanovuje, že predávajúci má za akéhokoľvek predpokladu v konečnom dôsledku povinnosť zaplatiť odmenu z ďalšieho predaja, alebo či je možné odchýliť sa od toho na základe zmluvy.

- 15 V prvom rade treba pripomenúť, že prijatie smernice 2001/84 vychádza najmä z cieľa zabezpečiť autorom grafických a výtvarných umeleckých diel podiel na ekonomickom úspechu ich umeleckých diel, tak ako to vyplýva z odôvodnení 3 a 4 uvedenej smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok Fundación Gala-Salvador Dalí a VEGAP, C-518/08, EU:C:2010:191, bod 27).
- 16 Ako vyplýva z odôvodnení 13 a 14 smernice 2001/84, jej cieľom je okrem iného odstrániť rozdiely medzi právnymi úpravami, ktoré spôsobujú najmä nerovnosť zaobchádzania medzi umelcami podľa toho, kde sa ich diela predávajú.
- 17 S cieľom zabezpečiť splnenie uvedených cieľov musia členské štáty podľa článku 1 ods. 1 uvedenej smernice stanoviť v prospech autorov právo na odmenu z ďalšieho predaja, definované ako nescudziteľné právo, ktorého sa nemožno vzdať, a to ani vopred, a ktorého cieľom je zabezpečiť autorom prostredníctvom poplatku, ktorého suma sa rovná percentuálnemu podielu z predajnej ceny získanej za každý ďalší predaj ich diel, určitú úroveň odmeny.
- 18 V tomto kontexte treba uviesť, že keďže smernica 2001/84 ukladá členským štátom povinnosť stanoviť právo na odmenu z ďalšieho predaja, potom treba členským štátom pripísať zodpovednosť za to, aby sa takáto odmeny skutočne vybrala, pretože inak by boli príslušné ustanovenia tejto smernice zbavené potrebného účinku (pozri analogicky rozsudok Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, bod 34).
- 19 Táto zodpovednosť členských štátov tiež znamená, že členské štáty sú jedinými, ktoré môžu v rozsahu vymedzenom smernicou 2001/84 určiť osobu, ktorá je povinná zaplatiť uvedenú odmenu autorovi.
- 20 Z odôvodnenia 4 uvedenej smernice totiž vyplýva, že existuje potreba poskytnúť tvorcom primeranú a jednotnú úroveň ochrany. Konkrétnym predpokladom záruky takej úrovne ochrany však je, aby osobu povinnú zaplatiť odmenu z ďalšieho predaja určili vo svojich právnych úpravách výlučne členské štáty.
- 21 V tejto súvislosti článok 1 ods. 4 smernice 2001/84 v spojení s jej odôvodnením 25 stanovuje, že osobou, ktorá je povinná zaplatiť odmenu z ďalšieho predaja, je v zásade predávajúci.
- 22 Toto riešenie je napokon jednoducho vysvetlené na základe okolnosti, že pri ďalšom predaji práve predávajúci obvykle získa kúpnu cenu po uskutočnení transakcie.
- 23 Z článku 1 ods. 4 druhej vety smernice 2001/84 v spojení s jej odôvodnením 25 preto vyplýva, že členské štáty môžu stanoviť výnimky zo zásady, podľa ktorej osobou povinnou zaplatiť odmenu bude predávajúci, pričom sú obmedzené pri výbere ďalšej osoby, ktorá samotná alebo spolu s predávajúcim bude niesť zodpovednosť osoby povinnej zaplatiť odmenu.
- 24 V tejto súvislosti článok 1 ods. 4 smernice 2001/84 spresňuje, že v prípade, že sa členský štát rozhodne určiť, že osobou povinnou zaplatiť odmenu bude iná osoba než predávajúci, musí si vybrať spomedzi odborníkov uvedených v článku 1 ods. 2 tejto smernice, ktorí sa na úkonoch spojených s ďalším predajom, ktoré patria do pôsobnosti smernice 2001/84, zúčastňujú ako predávajúci, kupujúci alebo sprostredkovatelia.
- 25 V druhom rade, hoci niektoré jazykové verzie článku 1 ods. 4 smernice 2001/84, ako sú španielska, francúzska, talianska alebo portugalská jazyková verzia, by bolo možné vykladať tak, že rozlišujú medzi jednak osobou zodpovednou za zaplatenie odmeny autorovi a jednak osobou, ktorá je v konečnom dôsledku povinná zaplatiť odmenu, treba uviesť, že iné jazykové verzie toho istého ustanovenia, ako sú dánska, nemecká, anglická, rumunská alebo švédka jazyková verzia, neobsahujú takéto rozlišovanie.

- 26 Potreba jednotného výkladu ustanovenia práva Únie však v prípade rozporu medzi jednotlivými jazykovými verziami tohto ustanovenia vyžaduje, aby sa predmetné ustanovenie vykladalo podľa kontextu a účelu právneho predpisu, ktorého je súčasťou (pozri v tomto zmysle rozsudky DR a TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, bod 45, ako aj Bark, C-89/12, EU:C:2013:276, bod 40).
- 27 Pokiaľ ide o kontext, do ktorého patrí článok 1 ods. 4 smernice 2001/84, treba uviesť, že z odôvodnení 9, 10 a 25 tejto smernice vyplýva, že hoci spresňuje niektoré prvky týkajúce sa dotknutých diel, príjemcov odmeny z ďalšieho predaja, uplatňovanej sadzby, transakcií podliehajúcich právu na odmenu z ďalšieho predaja, základu na výpočet, ako aj prvky týkajúce sa osoby povinnej zaplatiť odmenu, táto smernica neoznačuje osobu, ktorá má v konečnom dôsledku povinnosť zaplatiť odmenu, ktorú treba zaplatiť autorovi na základe práva na odmenu z ďalšieho predaja.
- 28 Na účely výkladu takej absencie údajov treba odkázať na ciele sledované smernicou 2001/84. V tejto súvislosti jej účelom je síce najmä odstránenie skreslení hospodárskej súťaže na trhu s umeleckými dielami, avšak tento cieľ je ohraničený obmedzeniami spresnenými v odôvodneniach 13 a 15 tejto smernice.
- 29 Konkrétne z uvedených odôvodnení vyplýva, že netreba odstrániť rozdiely medzi vnútroštátnymi právnymi úpravami, ktoré nie sú spôsobilé ovplyvniť fungovanie vnútorného trhu, a na ponechanie čo najväčšieho priestoru pre vnútroštátne rozhodovanie stačí obmedziť harmonizáciu na vnútroštátne ustanovenia, ktoré majú najpriamejší dosah na fungovanie vnútorného trhu (pozri v tomto zmysle rozsudok Fundación Gala-Salvador Dalí a VEGAP, EU:C:2010:191, body 27 a 31).
- 30 Hoci dosiahnutie uvedeného cieľa, ktorý bol takto vymedzený, vyžaduje, aby boli uvedené osoba zodpovedná za zaplatenie odmeny z ďalšieho predaja v prospech autora, ako aj pravidlá na účely stanovenia sumy tejto odmeny, neplatí to v prípade otázky, kto v konečnom dôsledku znáša náklady na túto odmenu.
- 31 Nemožno vopred vylúčiť, že tento posledný prvok síce môže viesť k určitému narušeniu fungovania vnútorného trhu, avšak taký účinok na vnútorný trh je v každom prípade iba nepriamy, pretože vzniká prostredníctvom zmluvných dojednaní uskutočnených nezávisle od zaplatenia sumy odmeny z ďalšieho predaja, ktorú musí v konečnom dôsledku zaplatiť osoba s touto povinnosťou.
- 32 V dôsledku toho smernica 2001/84 nebráni tomu, aby sa v prípade, že členský štát prijme právnu úpravu, ktorá stanovuje, že predávajúci alebo odborník na trh s umením, ktorý sa podieľa na transakcii, je osobou povinnou zaplatiť odmenu, tieto osoby pri ďalšom predaji dohodli s akoukoľvek ďalšou osobou – vrátane kupujúceho – že táto ďalšia osoba v konečnom dôsledku znáša náklady na odmenu z ďalšieho predaja, ktorú treba zaplatiť autorovi, pričom také zmluvné dojednanie sa nijako nedotkne povinností a zodpovedností, ktoré má vo vzťahu k autorovi osoba povinná zaplatiť odmenu.
- 33 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 1 ods. 4 smernice 2001/84 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa osoba povinná zaplatiť odmenu z ďalšieho predaja, ktorú takto určila vnútroštátna právna úprava, bez ohľadu na to, či ide o predávajúceho alebo odborníka na trh s umením, ktorý sa podieľa na transakcii, mohla s akoukoľvek ďalšou osobou – vrátane kupujúceho – dohodnúť, že táto ďalšia osoba v konečnom dôsledku znáša v celom rozsahu alebo sčasti náklady na odmenu z ďalšieho predaja, pokiaľ sa také zmluvné dojednanie nijako nedotkne povinností ani zodpovedností, ktoré má vo vzťahu k autorovi osoba povinná zaplatiť odmenu.

O trovách

- 34 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 1 ods. 4 smernice 2001/84/ES Európskeho parlamentu a Rady z 27. septembra 2001 o práve ďalšieho predaja v prospech autora pôvodného umeleckého diela sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa osoba povinná zaplatiť odmenu z ďalšieho predaja, ktorú takto určila vnútroštátna právna úprava, bez ohľadu na to, či ide o predávajúceho alebo odborníka na trh s umením, ktorý sa podieľa na transakcii, mohla s akoukoľvek ďalšou osobu – vrátane kupujúceho – dohodnúť, že táto ďalšia osoba v konečnom dôsledku znáša v celom rozsahu alebo sčasti náklady na odmenu z ďalšieho predaja, pokiaľ sa také zmluvné dojednanie nijako nedotkne povinností ani zodpovednosti, ktoré má vo vzťahu k autorovi osoba povinná zaplatiť odmenu.

Podpisy